

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	
СРПСКИ ЈЕЗИК	
Циљ: Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.	
Исходи	Начин остваривања
ТЕМА 1: КЊИЖЕВНОСТ (ЛИРИКА, ЕПИКА, ДРАМА, НАУЧНО – ПОПУЛАРНИ ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ)	
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – чита са разумевањем различите врсте текстова; – укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући другачије ставове; – разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; – именује позитивне и негативне особине ликова; – уочи и издвоји основне елементе	Овај наставни садржај остварује се кроз 76 часова годишње и то кроз 53 обраде и 23 осталих типова часа. На почетку школске године урадиће се провера остварености исхода кроз иницијално тестирање. У настави књижевности развијаће се способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књижевног дела. У разговору са ученицима неговаће се способност ученика да опишу доживљај прочитаних књижевних дела, изнесу мишљење о њима, да разумеју особине и поступке ликова и доносе суд о њиховим поступцима и особинама, као и о различитим догађајима у тексту уз покушај да се код ученика пробуди емпатија. <i>Школска лектура</i> (разврстана по књижевним родовима- поезија, проза, драмски текстови за децу и обogaћена избором научнопопуларних и информативних текстова) и <i>домаћа лектура</i> која обухвата значајна поетска и прозна дела дечје књижевности, биће обogaћена додатним корпусом домаће лектуре, где се бирају три дела која ће се на часовима обрађивати. Циљ ће бити да се обрадом таквих дела развија имагинација и емпатија, чиме се богати читалачко искуство ученика

лирске песме (стих, строфа, рима и ритам); – тумачи идеје књижевног дела; – препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; - разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама; – разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу; – уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); – уочи супротстављеност лица у драмском тексту; – усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела.	и осавремењује приступ у настави. Текстови из допунског дела послужиће при обради наставних јединица из граматике, као и за обраду и утврђивање садржаја из језичке културе. При тумачењу текстова из школске и домаће лектире акценат ће бити на разликовању књижевне врсте: шаљива народна песма, басна и прича о животињама, приповетка, роман за децу и драмски текст; одређивање теме, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; именовање позитивне и негативне особине ликова; уочавање битне појединости у описима бића и природе; уочавање природе хумора у књижевном тексту и разумевање идеје књижевног дела. При обради <i>лирских песама</i> (стих, строфа, рима и ритам), захтеваћу да ученик запази персонификацију у књижевном делу и разуме њену улогу; разликује описивање, приповедање и дијалог у књижевном делу; прави разлику између приповедања у 1. и приповедања у 3. лицу у књижевном тексту; уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив) и уочи супротстављеност лица у драмском тексту. Часови књижевности употпуниће се коришћењем дигиталних садржаја. На часовима ће бити уведене разноврсне стваралачке активности којима ће се врши систематизација обрађених садржаја (игре асоцијација, креативне слагалице, интерактивни задаци и квизови. Вршиће се корелација и међупредметна повезаност са наставом природе и друштва, ликовне културе, музичке културе, верске наставе и народне традиције. Инсистираћу да се користи електронски додатак уз уџбеник кад год постоји могућност за то, у школи или код куће.
ТЕМА 2: ЈЕЗИК (ГРАМАТИКА, ПРАВОПИС, ОРТОЕПИЈА)	
– повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; – одреди основне реченичне чланове; – разликује врсту речи од службе речи у реченици;	Овај наставни садржај остварује се кроз 24 часа обраде и 28 осталих типова часова, што укупно даје 52 часа овог наставног садржаја. На почетку школске године урадиће се провера остварености исхода кроз иницијално тестирање. <i>Грамматика</i> Како би се приступило усвајању нових садржаја, најпре ћемо радити на томе да се кроз мноштво примера и вежбања добро утврде знања из морфологије: врсте речи и њихове граматичке категорије. У оквиру нових садржаја на примерима ће им бити показано да неке речи мењају облик, а неке не (ту се пре свега подразумева промена именица, заменица и придева по падежима, и глагола по временима). Важно је да ученици уоче речи које не мењају свој облик (ту се мисли

– поштује и примени основна правописна правила;
– правилно пише сва три модела управног говора.

на прилоге који немају компарацију, предлоге, везнике и типичне речце, без навођења њихових назива). Пре увођења нових садржаја из синтаксе обновићемо знања о реченици и разликовању различитих врста реченица по облику и значењу. Ученици ће упознати појам реченичних чланова и појам службе (функције) речи у реченици. Служба субјекта усвајаће се на примерима именица и личних заменица. Глагол као врста речи јавља се у служби предиката. Посебно ћемо истаћи примере када помоћни глагол није уз нелични глаголски облик. Именице поред службе субјекта могу имати и службу објекта. На јасним и неспорним примерима објаснићу појам објект. Атрибут ћу објаснити преко примера када је придев уз именицу, у оквиру групе речи са службом субјекта или објекта (не у оквиру прилошких одредаба). Усвајање реченичних чланова ићи ће постепено од најједноставнијих примера ка сложенијим. Уз усвајање нових садржаја стално ће се указивати на разликовање врста речи и њихове службе (функције) у реченици. Направићемо систематизацију прва два модела управног говора који су научени у претходном разреду, а затим ће им бити представљен и трећи модел. Моделе управног говора ћемо повезати са правописним правилима и употребом знакова навода и запете. Настава граматике биће повезана са наставом књижевности тако што ће књижевни текстови послужити за граматичку анализу.

Правопис

Правописна правила ученици ће усвајати постепено, уз понављање и вежбање већ наученог и уз усвајање нових садржаја, путем различитих вежбања. Писање имена становника држава и насеља, имена улица и тргова, назива институција, предузећа и установа, манифестација, као и писање устаљених имена историјских догађаја и историјских личности повезиваће се са наставом предмета Природа и друштво. Писање имена из уметничких дела и писање имена животиња повезиваће се са наставом књижевности и обрадити на основу примера из обрађених дела. Писање речце ли обрађено је у другом разреду, док ћемо у четвртном разреду увести и мало сложеније примере. Због честе погрешне употребе посебно ће се указивати на разликовање скраћеног упитног облика *је ли (је л')* и узрочног везника *јер*. Писање предлога *са* уз заменице обрађиваћемо само уз типичне примере са *мном*, *с њом*, *с тобом* и сл. Писање вишечланих

	бројева повезаћемо са наставом математике. Систематизација знања из правописа оствариваће се вежбањем на тексту, исправљањем грешака у тексту, диктатима и сл.
ТЕМА 3: ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА (УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ, ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ)	
– употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање; – употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика; – преприча текст из различитих улога/перспектива; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни текст; – изводи драмске текстове; – препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневnoj комуникацији; – напише разгледницу, честитку, приватно писмо; – прилагоди језички израз комуникативној ситуацији – формалној и неформалној; – повеже информације исказане у линеарном и тексту и на основу њих изводи закључак; – учествује у предлагању садржаја и начину рада.	Овај наставни садржај остварује се кроз 52 часа и то кроз 18 часова обраде и 34 оталих типова часа. На почетку школске године урадиће се провера остварености исхода кроз иницијално тестирање. Један од основних задатака наставе језичке културе односи се на развијање, богаћење и унапређивање језичке способности ученика. Област Језичка култура обухвата усмено и писмено изражавање. Наставни рад у овој области реализоваће се у садејству са другим двема областима: са језиком и књижевношћу, али и кроз самосталне наставне јединице. Подстицају ученике да препричавају, причају и описују и на сажет и на опширан начин како усмено, тако и писмено. Када је препричавање у питању, подстицају их да препричавају текстове/садржаје у целини и по деловима, али имајући у виду план препричавања. Указивају на важност ове теме и подстицати ученике да могу слободније да износе личне доживљаје, ставове, да буду маштовити и оригинални, да се емоционално и сликовито изражавају. Описивање је заступљено у свакодневној комуникацији па је битно поштовати принцип поступности -оспособљавати ученике да пажљиво посматрају, уочавају, откривају, упоређују, па тек онда дату предметност да мисаоно заокруже и језички уобличе. Да би се ученици навикли да се клоне стереотипа при описивању, подстицају их да пишу о ономе што је њима блиско или што је на њих дубоко деловало. Наставној јединици <i>Разгледница, честитка, писмо</i> приступићемо функционално. Подстицају ученике да сами напишу разгледницу, честитку или писмо, али ћу им најпре, предочити одређена правила која се односе на ове облике писане комуникације. Посебно ћу их усмеравати на то да промишљају о текстовима, да их анализирају, да језички исправно и јасно искажу своје мишљење о одређеном тексту, као и да повезујући информације изнете у тексту, изведу закључак. У настави језичке културе оспособљавају ученике да правилно конципирају/структурирају текст/састав. На пример, састављаће логички смислене текстове на основу задатих речи или састављати текстове чија ће дужина бити ограничена. Такође, подстицају их да осмисле више различитих почетака текста на исту задату тему или да осмисле више различитих завршетака наменски припремљеног и према захтеву прилагођеног недовршеног текста. <i>Говорне вежбе</i> ће бити прецизно испланиране и детаљно организоване, а адекватне могу бити следеће говорне вежбе: рецитовање, изражајно

читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и слично. Како би се успешније савладала програмом предвиђена правописна начела, погодне могу бити следеће правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица Ви из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца ли, предлог са, вишечлани бројеви).

Писмени задаци представљају најсинтетичнији облик деловања у развијању језичке културе. У четвртом разреду ученици израђују два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту. Оба писмена задатка биће писана ћириличким писмом. Исправак првог писменог задатка ученици ће писати ћириличким, а другог латиничким писмом.

Напомене : Увек се мора имати у виду да је свако дете личност за себе и да му се треба на посебан, само њему својствен начин прићи, зато ће и остваривање садржаја зависити од психичке, физичке, социјалне, здравствене, тј. индивидуалне способности детета.

Настава ће се изводити кроз угледне часове, тематске дане, часове у природи, кроз часове корелације са предметима народна традиција, верска настава, ликовна култура, свет око нас, коришћењем медија у настави, коришћењем електронских уџбеника, кроз извођење стручних излета и једнодневних екскурзија. Могуће су посете: Сајму књига, библиотекама (градска, школска), позоришним представама, Фестивалу науке. Ученици могу учествовати на литерарним конкурсима, рецитаторским такмичењима, Школском фестивалу науке. Планира се укључивање ученика у активности Ученичке задруге (приредбе, радионице...). Сарадња са родитељима је неопходна при остваривању ваннаставних садржаја.

Ради се фронтално, индивидуално, у пару, групно. Настава је индивидуализована за ученике којима је то неопходно било да су укључени у ИОП или не. Приликом реализације наставног плана, код ученика ће се радити на *развијању међупредметних компетенција*, и то: у оквиру наставне теме Књижевност – Компетенција за учење и Естетичка компетенција; у оквиру наставне теме Језик – Компетенција за учење, Рад са подацима и информацијама; у оквиру наставне теме Језичка култура – Компетенција за учење, Сарадња и Одговорно учешће у демократском друштву.

Додатном наставом из српског језика ученици се оспособљавају за правилну писмену и усмену комуникацију стандардним српским језиком. Подстичу се да примене стечена знања кроз различите облике захтева и задатака, на пример : речи у реченици се тумаче по врсти али и функцији, овладавање граматичким правилима српског језика на овом узрасту. Ученици се тако оспособљавају за самообразовање, развијају машту, подстичу на стваралачки рад, упућују на самостално коришћење различитих извора сазнања . За ове ученике, израђујем тзв. наставне листиће за развој. Овај рад се продубљује и у оквиру рецитаторске, драмске и литерарне секције, конкурса и такмичења, Читалачка значка.

Допунски рад се организује за ученике који из објективних разлога у редовној настави матерњег језика не постижу задовољавајуће резултате

у неком од програмско-тематских подручја као и за ученике који наставне садржаје усвајају по ИОП-у. Допунском наставом ученицима помажем у савлађивању нејасних и тешких наставних јединица, омогућујм да све пропусте надокнаде и наставе рад упоредо са осталим ученицима или бар приближно усвоје садржаје предвиђене основним нивоом постигнућа. За ове ученике, израђујем тзв. наставне листиће за надокнађивање. Сталном евалуацијом (сопствени суд, мишљења ученика, мишљења родитеља, процена на нивоу стручног већа) имам најбољи увид у оствареност исхода у оквиру наставних садржаја.

Оценом имам увид у комплетан рад ученика. Под оценом подразумевам *формативно и сумативно оцењивање*, бројчано и реализујем га у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. У оцењивање улазе и све остале околности (залагање на часу, залагање ван часа, психо-физичке способности, раст и развој детета). Вреднује се усмено излагање, активности током рада у групи, домаћи задаци, активности на часу, уредност у раду. Ученик се оцењује најмање четири пута у току полугодишта.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ: Циљ наставе енглеског језика у четвртм разреду је да се ученик на елементарном нивоу изражава у садашњем и прошлом времену, описује радње, људе и ситуације користећи познате језичке елементе; повезује неколико реченица у краћи текст усмено и писмено. Ученик треба да разуме и реагује на усмени текст, да чита са разумевањем писане и илустроване текстове у вези са темама предвиђеним наставним програмом, као и да кроз комуникацију са саговорником размењује информације у вези са предвиђеним темама.

Исходи

Начин остваривања

ТЕМА 1: WELCOME BACK - 8 ЧАСОВА (4+4)

По завршетку теме, ученик ће бити у стању да:

- поздрави и отпоздрави, примењујући једноставнија језичка средства
- представи себе и другог
- разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих
- поставља једноставнија питања личне природе
- у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости

Ученике путем флеш картица подсећамо на главне ликове из књиге. Уједно, обнављамо и родбинске односе (нпр. Џек је Полин брат, итд).Указујемо на нове ликове у књизи. Ученици рецитују The alphabet song у циљу подсећања на изговор гласова у енглеском језику. Показивањем различитих предмета у учионици указујемо на разлику између показних заменица за једнину и множину

- разликује појмове по броју и користи одговарајуће показне заменице	
ТЕМА 2: HAPPY FAMILIES - 10 ЧАСОВА (5+5)	
По завршетку теме, ученик ће бити у стању да: – именује бића, предмете и места из непосредног окружења – разуме једноставније описе бића, предмета и места – опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа – разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих - именује чланове фамилије и њихове међусобне односе - спелује познате речи и записује оно што му се спелује	Ученици кроз лекцију усвајају нове термине - uncle (ујак, стриц, теча) и aunt (ујна, стрина, тетка) као и cousin (рођак/а). На основу примера из књиге, ученици праве породично стабло где практично примењују познавање термина за чланове фамилије. Породично стабло презентују на часу. Кроз спеловање задатих појмова из лекција увежбавају абecedу и истовремено схватају значај спеловања речи.
ТЕМА 3: FOOD, FOOD, FOOD - 8 ЧАСОВА (3+5)	
По завршетку теме, ученик ће бити у стању да: – разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реагује на њих – изражава допадање/недопадање уз најједноставније образложење – тражи најједноставније образложење допадања/недопадања - описује сопствене навике по питању исхране - разуме концепт здраве хране – разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене	Ученици путем илустрација у књизи и флеш картица обнављају постојеће и усвајају нове термине за разне врсте хране. Указујемо им на елементарну разлику између бројивих и небројивих именица, путем карактеристичних примера. У лекцији Traditional British Food презентују им се типична јела из Велике Британије, која потом пореде са локалном храном. Такође, праве листу набавке намирница у продавници и одређују шта све спада у здраву храну.
ТЕМА 4: A DAY AT THE ZOO - 7 ЧАСОВА (3+4)	
По завршетку теме, ученик ће бити у стању да: – разуме једноставнија обавештења о положају у простору и реагује на њих – тражи и пружи једноставнија обавештења о положају у простору - разуме и примењује једноставније примере поређења придева -разуме и употребљава потврдни и одрични облик глагола „бити“ – разуме једноставније исказане честитке и одговори на њих – упуту једноставније честитке	Ученици се уводе у тему обнављањем термина познатих из ранијих разреда (пас, мачка, тигар итд). Потом, вокабулар се проширује путем илустрација у књизи и флеш картица. На основу примера из књиге пореде придеве, уз практичну примену кроз поређење познатих лица (нпр. I am taller than Nikola.) Овим се истовремено увежбава употреба глагола „бити“.

– разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника	
ТЕМА 5: IN THE TOWN - 7 ЧАСОВА (3+4)	
По завршетку теме, ученик ће бити у стању да: – разуме једноставније исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих – тражи и даје једноставнија обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање – разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реагује на њих - опише своје родно место и положај објекта у њему - искаже положај објекта у простору и да упутство за долазак до истог	Ученици усмено и писмено именују различите институције у граду (museum, bank, theatre, library...), као и предлоге којима се описује њихов међусобни положај. Увежбавање давања упутстава се врши кроз описивање њихове путање од школе до куће, од куће до пријатеља итд. Путем илустрација, разгледница итд, упознају се са знаменитостима Лондона, а затим играју квиз у којем се екипе такмиче која ће препознати и именовати више знаменитости Лондона.
ТЕМА 6: JUST FOR FUN - 7 ЧАСОВА (4+3)	
По завршетку теме, ученик ће бити у стању да: – изражава допадање/недопадање уз најједноставније образложење – тражи најједноставније образложење допадања/недопадања – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију – опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства – разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време;	Ученици увежбавају употребу простог садашњег времена кроз усмено и писмено описивање радњи које врше свакодневно (нпр. I brush my teeth every morning, I get up at 6 o'clock, I go to school every day итд.). Описивањем емисија и програма које прате на ТВ-у проширују вокабулар везан за ту тему, истовремено вежбајући да изразе допадање или недопадање. Дане у недељи и месеце утврђују набрајањем значајних догађаја у животу и празника који се тада дешавају (нпр. My birthday is in July. Christmas is in January.)
ТЕМА 7: PEOPLE AT WORK - 8 ЧАСОВА (4+4)	
По завршетку теме, ученик ће бити у стању да: – именује бића, предмете и места из непосредног окружења – разуме једноставније описе бића, предмета и места – опише бића, предмете и места у неколико везаних	Ученици прво уче називе за неколико занимања представљених флеш картицама. Потом, набрајају занимања својих родитеља и уче термине за исте. Упознају се са концептом “вечне истине“ тј .истине која се не може порећи, кроз лекцију о кретању планета у Сунчевом

једноставнијих исказа – разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих -описује различита занимања и предмете и оруђа који се користе у истим	систему. Путем песмице „Johnny is a postman”, ученици увежбавају правилан изговор.
ТЕМА 8: WHAT'S THE WEATHER LIKE - 8 ЧАСОВА (4+4)	
По завршетку теме, ученик ће бити у стању да: – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију – опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства – разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене -описује временске прилике и делове одеће који се у датим приликама носе -описује најпознатије ускршње обичаје у В.Британији	Ученици прво уче термине за разне врсте временских прилика, а потом исте увежбавају тако што описују какво је време на сликама светских метропола представљених сликама у уџбенику. Такође, одговарају усмено и писмено на питање какво је време тренутно. Тема се продубљује и обогаћује тако што ученици исказују какву гардеробу носе у различитим временским приликама, користећи фразу “When it’s _____, I am wearing_____.” У време ускршњих празника, ученици кроз приче и песме упознају начин обележавања тог празника у Великој Британији.
ТЕМА 9: WHAT HAPPENED? - 9 ЧАСОВА (5+4)	
По завршетку теме, ученик ће бити у стању да: одговарајуће образложење – разуме позив на заједничку активност и реагује на одговарајући начин – упути позив на заједничку активност – разуме кратке и једноставније молбе и реагује на њих уз одговарајуће образложење – упути кратке и једноставније молбе – исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин -препозна радњу у прошлом времену и користи одговарајуће облике глагола за исту	Ученици се кроз причу „Sir Sidney and Lady Jane” уводе у концепт простог прошлог времена и поделу на правилне и неправилне глаголе. Подстичемо ученике да стварају листе неправилних глагола где ће уписивати глаголе оним темпом којим их обрађујемо. Крајем школске године се годишњим тестом утврђује колико су градива ученици усвојили током године.

НАПОМЕНА: Начин оцењивања: ученици ће у току редовне наставе бити оцењивани усменим путем (читање, превод, одговори на питања, конверзација на часовима утврђивања лекције) и писменим путем (штампани тестови са граматичким задацима) а у складу са правилником о оцењивању тј бројчано од 1 до 5. Примењују се фронтални, индивидуални, рад у пару и рад по групама. Наставне методе: комуникативна, аудио-лингвална, TPR, метода писаних радова, илустративна. На почетку школске године ученици имају иницијално тестирање, а на крају завршни тест.

Ученици који прате наставу по ИОП-у радиће по посебном индивидуализованом наставном плану по препорукама интерресорне комисије а у сарадњи са родитељима, одељенским старешином и педагогом. Могуће је извођење корелација са наставом српског језика, ликовне културе, народне традиције (празници: Божић, Нова година, Ускрс), математика, природа и друштво.

МАТЕМАТИКА

Циљ и задаци: да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Исходи

Начин остваривања

ТЕМА 1: РОЈЕВИ

По завршеној теми ученик ће бити у стању да:

- прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој;
- одреди месну вредност цифре;
- изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0 ;
- састави израз, израчуна вредност бројевног изразица и примени својства рачунских операција;
- реши једначине и неједначине и провери тачност решења;
- реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину;
- процени вредност изразица са једном рачунском

На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања.

Наставна тема ће се реализовати кроз 42 часа обраде и 90 часова утврђивања.

Различите игролике активности, као и употреба едукативних софтверских алата у функцији сазнавања и учења, могу бити додатна мотивација за усвајање математичких садржаја

На часовима ће се **комбиновати различите методе и облици рада**, што ће допринети већој рационализацији наставног процеса, подстицати интелектуалну активност ученика и наставу учинити интересантнијом и ефикаснијом.

При увежбавању техника рачунања са вишесифреним бројевима водиће се рачуна о сврсисходности захтева и могућностима примене знања у реалним ситуацијама. Брзину и

операцијом; – одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; – прочита и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$); – упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким бројиоцима или имениоцима; – сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; – запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; – сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; – чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; – формира низ на основу упутства; – реши задатак применом различитих начина представљања проблема;	сигурност у израчунавању збира и разлике бројева увежбавати на примерима у блоку бројева до 1 000 000, а производа и количника на примерима множења, односно дељења (са и без остатка) највише двоцифреним бројем. Неговати и развијати навику процењивања вредности израза и провере тачности рачуна. Проблеми ће се задавати у текстуалној форми, сликом, табелом или графиком. Од посебног значаја је селекција значајних информација за решавање проблема и уочавање односа између познатих и непознатих компоненти које се представљају помоћу математичког апарата. Подстицати ученике да користе различите методе решавања проблема, укључујући и визуелно представљање проблемске ситуације (нпр. метод дужи, метод правоугаоника). Поступци сабирања и одузимања бројева у децималном запису обухватити само једноставне случајеве бројева. У четвртом разреду проширује се блок бројева на коме се ради, упознавањем природних бројева већих од 1000 и формирањем појма скупа природних бројева N и скупа природних бројева са нулом N_0. Упознају се својства скупа N_0: уређеност, кардиналност, ограниченост са леве стране као и својства рачунских операција (замена места сабирака, здруживање сабирака, замена места чинилаца, 0 као сабирак, 1 као чинилац, множење збира и разлике бројем, сталност збира и разлике). Бројеви се представљају у декадном запису као зборови вишеструких декадних јединица ($4\,321 = 4\,000 + 300 + 20 + 1$) или збира производа једноцифрених бројева и декадних јединица ($4\,321 = 4 \cdot 1\,000 + 3 \cdot 100 + 2 \cdot 10 + 1 \cdot 1$). Одређује се месна вредност цифре у броју. Поступни развој појма броја подстиче се визуелним представљањем бројева на бројевној правој као и активностима одређивања најближе (вишеструке) декадне јединице. Знања о рачунским операцијама даље се проширују писменим поступцима сабирања и одузимања, множења и дељења у скупу природних бројева, упознавањем поступака прво уз помоћ таблица месних вредности, а затим скраћеним поступцима са потписивањем. При
---	--

увежбавању техника рачунања са вишесифреним бројевима водиће се рачуна о сврсисходности захтева и могућностима примене знања у реалним ситуацијама. Брзину и сигурност у израчунавању збира и разлике бројева увежбавати на примерима у блоку бројева до 1 000 000, а производа и количника на примерима множења, односно дељења (са и без остатка) највише двоцифреним бројем. Неговати и развијати навику процењивања вредности израза и провере тачности рачуна. Ученике треба упутити да проверу тачности могу радити и калкулатором као и да могу користити апликације да би увежбали технике рачунања.

Утврђују се својства операција која се изражавају реторички и симболички (формулама). Кроз примере ученицима указати на функционалну примену својстава операција при рачунању. Поред утврђивања способности израчунавања вредности простих и сложених бројевних израза, код ученика се развија способност састављања бројевних израза и израза са променљивом на основу инструкција или математичког моделовања проблемске ситуације. Подразумева се познавање математичких термина (сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика, чинилац, дељеник, делилац, количник). Решавају се просте и сложене једначине ($a \times x \pm b = c$, $a - b \times x = c$, $x : a \pm b = c$, $a - x : b = c$, $a : x \pm b = c$, $a - b : x = c$, $a \times (x \pm b) = c$, $a \times (b - x) = c$, $(x \pm b) : a = c$, $(a - x) : b = c$, $a : (x \pm b) = c$, $a : (b - x) = c$) и просте неједначине (у којима су релацијски знаци $<$, $>$, $\leq$ или $\geq$) са решењима из скупа N_0 .

Решавање једначина засниваће се на познавању рачунских операција и њихове међусобне повезаности. Ученике упутити да утврде вредности које би могла имати непозната у неједначини и у том скупу утврђује се за које вредности непознате се добија тачна неједнакост. Решавање неједначина засниваће се на таблицама или на решавању одговарајућих једначина и познавања функционалне зависности резултата рачунских операција од њених компонената. Решења се записују уз коришћење симбола $\hat{I}$, $\{$ и $\}$. Разматрати случајеве код којих неједначина има једно решење, има више решења или

нема решења. Подстицати навику провере решења и анализа „логичности“ решења с обзиром на природу проблема.

Решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама је контекст за утврђивање и проширивање знања о својствима рачунских операција и развој способности математичког моделовања. Проблеме задавати у текстуалној форми, сликом, табелом или графиком (стубичастим дијаграмом и сликовним дијаграмом у коме један симбол може представљати више од једног објекта). У овим примерима, од посебног значаја је селекција значајних информација за решавање проблема и уочавање односа између познатих и непознатих компоненти које се представљају помоћу математичког апарата, најчешће писањем одговарајућих израза, једначина или неједначина. Развијати способност и навику ученика да усмено и писмено образложе поступке решавања задатка уважавајући чињеницу да често постоји више начина да се дође до решења. Ученике подстицати да користе различите методе решавања проблема, укључујући и визуелно представљање проблемске ситуације (нпр. метод дужи, метод правоугаоника).

Важно је омогућити ученицима да решавају задатке који ће допринети даљем развијању математичко логичког мишљења и припреми за бављење појмом функције у наредним разредима. Зато су корисни задаци одређивања следећег члана низа, уочавања и описивања правила на основу започетог низа, формирања низа на основу заданог правила, као и осмишљавања новог правила за формирање низа. Даље се развија појмовно разумевање разломка облика $(m, n \leq 10)$ анализом визуелних представа помоћу правоугаоних модела, кружног дијаграма и др. Упоредивање разломака засниваће се на визуелним представама при чему се прво обнавља упоређивање разломака са једнаким именицима, а затим се раде случајеви упоређивања разломака са једнаким бројоцима. Уочавају се еквивалентни разломци. Сабирају се и одузимају разломци са једнаким именицима, представљени визуелно, при чему се раде само случајеви код којих је резултат мањи или једнак два цела.

	Упознаје се децимални запис бројева са највише две децимале у контексту мерења дужине. Поступци сабирања и одузимања бројева у децималном запису обухватиће само једноставне случајеве бројева са истим бројем децимала код којих је збир цифара на истој позицији у бројевима који се сабирају или одузимају мањи од 10 (нпр. $1,3 + 0,2 = 1,5$; $1,37 + 0,21 = 1,58$ и $1,7 - 0,2 = 1,5$; $1,74 - 0,21 = 1,53$). Давањем домаћих задатака ученици стичу навику на перманентан самостални интелектуални рад који мора бити на нивоу њихових могућности. Писменим и усменим проверама, контролним вежбама проверавати ниво усвојености знања. На почетку школске године ученици ће радити иницијални тест са исходима, као и завршни тест при крају школске године.
ТЕМА: 2 ГЕОМЕТРИЈА	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: – именује елементе и опише особине квадра и коцке; – црта мреже и прави моделе квадра и коцке; – препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна;	Наставна тема ће се остварити кроз 4 часа обраде и 8 часова утврђивања. -Својства квадра и коцке повезати са својствима правоугаоника и квадрата, илуструјући одговарајуће везе и на моделима квадра и коцке, и на њиховим мрежама. Разноврсним примерима и задацима стимулирати оријентацију у простору, просторну визуелизацију, мисаоно сагледавање простора и томе слично. Уколико је могуће одговарајућим софтверским апликацијама генерисати разноврсне мреже квадра (коцке) и симулирати њихово склапање, приказивати слике истог тела из различитих праваца посматрања итд. У четвртом разреду, заокружује се прва етапа учења геометрије анализом геометријских тела, заснованом на примени знања и вештина стечених учењем геометрије у ранијим разредима. Иако је пожељно обновити основне просторне облике, централно место ове теме заузимају квадар и коцка, будући да се исходи односе на ова геометријска тела. За успешно остваривање исхода, обраду нових садржаја треба да прати обнављање свих важних геометријских појмова из претходних разреда. Важно је повезати појмове <i>фигура</i>, <i>линија</i>, <i>тачка</i> редом са појмовима <i>страна</i>, <i>ивица</i>, <i>теме</i>, истаћи <i>паралелност</i> и <i>нормалност</i> међу појединим ивицама квадра, односно <i>подударност</i> међу наспрамним странама квадра. Својства квадра и коцке повезати са

својствима правоугаоника и квадрата, илуструјући одговарајуће везе и на моделима квадра и коцке, и на њиховим мрежама. Наставни садржаји који се односе на геометрију простора веома су важни за интелектуални развој ученика. Разноврсним примерима и задацима стимулисати оријентацију у простору, просторну визуелизацију, мисаоно сагледавање простора и томе слично.

Наведене способности посебно се унапређују уочавањем веза између просторних односа и одговарајућих равних репрезентација. Зато код ученика развијати вештину представљања геометријских тела цртањем одговарајућих слика у равни (слободном руком и геометријским прибором). Веома је важно да ученици коректно употребљавају пуне и испрекидане линије за приказивање видљивих и невидљивих ивица тела у односу на изабрани правац посматрања, као и да уочавају елементе (пре свега праве углове) који нису веродостојно приказани на равној слици. Цртање у квадратној или тачкастој мрежи ученицима предочити разне начине представљања квадра и коцке у зависности од правца посматрања.

Развоју визуелне перцепције могу допринети задаци који се односе на тела састављена од коцки истих димензија и у којима се захтева бројање коцки и цртање фигура које се виде посматрањем тела са предње и задње стране, одозго и одоздо, слева и здесна. Довољно је посматрати тела сачињена од једноцифреног броја коцки.

Употребити и софтверске апликације (уколико је могуће) као додатак који ће допринети ефикаснијој реализацији наставног процеса. Исходи и одговарајући садржаји у вези са темом Геометрија веома су значајни и у научно-техничком и уметничком образовању. Зато је важно успоставити везе са другим предметима. На пример, повезивање са ликовном културом може се остварити истицањем ликовних ефеката којима се дочарава просторност. Корелација са природом и друштвом могла би се остварити кроз дискусију о просторном планирању, архитектури и грађевинарству и одговарајућим занимањима, уз посебно истицање значаја прецизног цртања и прављења макета. Са ученицима уопштено анализирати план и макету неке познате грађевине. Реализовати и један пројектни задатак којим би се стимулисало функционално знање, повезивање и примена наученог. Пројектни задатак би могао бити прављење поједностављене макете учионице. Намештај у учионици представљати у облику квадра, односно коцке. Пре израде макете обавити мерење

	просторије и намештаја и погодно изабрати размеру. Процену усвојености знања утврђивати усменим и писменим вежбама и контролним задацима.
ТЕМА 3: МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: – прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; – израчуна површину квадрата и правоугаоника; – израчуна површину и запремину квадра и коцке; – реши проблемске задатке у контексту мерења.	Наставну тему реализовати кроз 9 часова обраде и 19 часова утврђивања. Ученици су у претходним разредима упознали јединице за мерење дужине, времена, површине, запремине течности. Увођењу стандардних мерних јединица за површину (mm^2, cm^2, dm^2, m^2, а, ha, km^2) треба да претходи обнављање мерења дужине и одговарајућих стандардних јединица мере, као и подсећање на концепт мерења површине геометријских фигура, који су ученици упознали у трећем разреду. Важно је да ученици овладају претварањем мерних јединица из већих у мање и обрнуто, вишеименованих у једноименоване и обрнуто, као и упоређивањем величина датих у истим или различитим мерним јединицама. Неопходно је да ученици повежу идеју поплочавања правоугаоника подударним квадратима са формулом за израчунавање површине правоугаоника. У задацима потенцирати правилан математички запис, прецизност и уредност приликом цртања и израчунавања. Реалним примерима развијати способност процене површина (просторија, станова, игралишта, парцела итд.) и њиховог међусобног односа. Користити задатке у којима треба израчунати површину фигуре која се једноставно може разложити на правоугаонике и квадрате. Овакви задаци су значајни и зато што непосредно повезују идеју поплочавања и примену формула за израчунавање површина. На њих се надовезује формирање појма површине квадра и коцке и долажење до одговарајућих формула. Са развијањем концепта мерења дужине и површине, увести појам запремине коцке и квадра и стандардне мерне јединице за запремину (mm^3, cm^3, dm^3, m^3). Формулу за израчунавање запремине квадра повезати са идејом попуњавања квадра истоветним коцкама. Стандардне мерне јединице за запремину повезати са јединицама за мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl), које су уведене у трећем разреду. Поменуте везе илустровати пресипањем воде из боце од 1 l у коцку странице 1 dm. Сипање воде из обичне кухињске мензуре може послужити за практично одређивање запремине посуда.

	Тема Мерење и мере веома је важна за повезивање аритметичких и геометријских садржаја. Примене једначина илустровати погодним примерима и задацима у којима се примењују формуле за израчунавање површине и запремине. Поред тога, важно је подстицати и цртање геометријских репрезентација проблемских ситуација које се превасходно односе на аритметички контекст. Ово последње се посебно односи на примену тзв. Методе дужи и методе правоугаоника при решавању аритметичких задатака. Давањем домаћих задатака ученици стичу навику на перманентан самостални интелектуални рад који мора бити на нивоу њихових могућности. Увежбавање изводити на табли уз детаљну анализу задатака, као и у радној свесци. Контролу и проверу применљивости знања вршити путем контролних вежби и разних провера. На почетку школске године ученици ће радити иницијални тест заснован на исходима, као и завршни тест при крају школске године.
ТЕМА 4: ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ	
Ученик ће бити у стању да: – напише дати број цифрама; – одреди скуп бројева који се налази између два природна броја; – сабере и одузме два вишецифрена броја у скупу N; – примењује замену места сабирака и здруживање сабирака као олакшицу у рачунању; – користи знања о особинама квадрата и коцке у решавању задатака; – црта мрежу квадрата и коцке. – помножи и подели вишецифрени број вишецифреним бројем; – примени дељење збира бројем у скупу N;	Обавезна су четири једночасовна школска писмена задатка са једночасовним исправкама (8 часова). Они ће послужити да се провери усвојеност наставних области. Задаци су прилагођени свим ученицима, што значи, засновани су на исходима.

– решава текстуалне задатке са две рачунске операције; – примењује зависност производа од промене чинилаца и сталност производа и као олакшицу у задацима у скупу N; – примењује зависност количника од промене дељеника и делиоца и сталност количника и као олакшицу у задацима у скупу N. – реши једначине и провери тачност решења; – састави израз, израчуна вредност бројевног изразица и примени својства рачунски хоперација; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз – израчуна површину квадрата и квадра. – запише и претвара јединице мере запремине: m^3, dm^3, cm^3, mm^3; – израчуна запремину квадра и коцке; – прочита и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$); – издвоји делове целине за разломак код којег је бројилац већи од имениоца; – сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; – запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; – сабере и одузме бројеве у децималном запису; – реши задатак применом различитих начина представљања проблема. – анализира урађене задатке; – процени ниво усвојености градива.	
--	--

НАПОМЕНА: -Настава математике се остварује на часовима редовне, допунске и додатне наставе кроз обраду, утврђивање, вежбање и проверу наставних садржаја, поштујући и примењујући педагошке принципе, методе, средства и облике рада. Настава се изводи у фронталном, групном и индивидуалном раду... Користе се одговарајућа наставна средства (креде у боји, геометријска тела, шестари, лењери, модел квадратног метра, хамери,...). Савремене наставне методе укључују и употребу различитих софтверских апликација. Ученике треба упознати са употребом калкулатора ради провере тачности рачуна. Наставник ученике може упућивати на различите апликативне софтвере и бесплатне едукативне игре на мобилним телефонима, таблетима и рачунарима. Употреба ИКТ-а доприноси развијању општих међупредметних компетенција као што су рад са подацима, дигитална компетенција, решавање проблема...

Оцењивање је бројчано. Провера остварености исхода и оцењивање ученика вршиће се на основу усменог одговарања ученика, тестова, контролних задатака, активности током рада у групи, домаћих задатака, активности на часу, уредности у раду. Применом различитих радионица и игара, утврдити и систематизовати знање ученика. За утврђивање и проверу остварености постигнућа користити разноврсне логичке, проблемске и истраживачке задатке. Ученик се оцењује најмање четири пута у току полугодишта. Сталном евалуацијом (сопствени суд, мишљења ученика, мишљења родитеља, процена на нивоу стручног већа) остварити увид у реализацију исхода у оквиру наставних садржаја. За ученике који показују већу заинтересованост за нова сазнања биће организована додатна настава. На часовима додатне наставе радиће се на сложенијим задацима како би ученици проширили своја знања и интересовања. Ученици ће бити у прилици да у складу са својим склоностима и интересовањима учествују на школском и општинском такмичењу из математике и на међународном такмичењу «Кенгур без граница». За ученике који нису у могућности да у довољној мери савладају наставне садржаје биће организован допунски рад. На часовима допунске наставе ученици који нису у довољној мери усвојили обрађивано градиво добиће додатна објашњења и кроз једноставне задатке покушати да примене стечена знања. Ученицима који раде по ИОП-у, обим садржаја и методе биће прилагођени њиховим могућностима и укључити ученике помагаче у савладавању садржаја. Увидом у прегледане тестове, добијањем повратне информације након израде задатака, самосталним исправљањем грешака, навести ученике на праћење сопственог напредовања. У току наставног процеса оствариће се корелација са предметима: српски језик, природа и друштво и ликовна култура, музичка култура, физичко и здравствено васпитање, енглески језик.

Кроз решавање текстуалних задатака, повезати теоријско знање са практичним. Од наставних средстава користити: уџбеник, свеску, наставне листове, Пчелицу, припремљене задатке, метар, шестар, лењир, троугаоник... Поједине часове реализовати као угледне, коришћењем интегративне методе поједине часове реализовати у корелацији са другим предметима - тематски дан, радионица. Провера остварености стандарда врши се у току полугодишта. Ученици имају могућност учествовања на такмичењу „Кенгур без граница“, као и на

школском и општинском такмичењу. Такође, могу присуствовати или узети учешће у организацији „Школског фестивала науке“ и посетити „Фестивал науке“ у Београду

У оквиру наставне теме **Бројеви** посебно ће се развијати међупредметне компетенције – Рад са подацима и информацијама, компетенција за решавање проблема, компетенција за целоживотно учење и дигитална компетенција. У оквиру наставне теме **Геометрија** посебно ће се развијати међупредметне компетенције - Компетенција за целоживотно учење и компетенција за решавање проблема. У оквиру наставне теме **Мерење и мере** посебно ће се развијати међупредметне компетенције – Рад са подацима и информацијама, комуникација и сарадња.

ПРИРОДА И ДРУШТВО

Циљ: Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему

Исходи

Начин остваривања

ТЕМА 1: Природне и друштвене одлике Србије

По завршеној теми ученик ће бити у стању да:

- одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије;
- одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије;
- повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи;
- уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије;
- представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету;

Ова наставна тема кроз часове обраде упућује ученике да схвате положај, територију, границу и симболе Србије (грб, застава и химна) и националну валуту.

Ученици усвајају знање о природним карактеристикама Србије – рељеф, воде, шуме. Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита. Национални паркови Србије.

Усвојиће знање о друштвеним карактеристикама Србије (становништво, насеља и делатности). Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност).

Упознаће привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима). Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и животињског света)

у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса;	
ТЕМА 2: Човек – природно и друштвено биће	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: - повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; - планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје; - затражи помоћ уколико се суочи са непримерним садржајима у дигиталном окружењу;	Кроз наставне садржаје ученици ће усвојити знања о човеку као природном, друштвеном и свесном бићу. Упознаће које су физичке промене у пубертету. Усвојити знања о дигиталној безбедности и последицама прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерним садржајима.
ТЕМА 3: Материјали	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: - идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаравањем; - испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола; - наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; - наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; - наведе примере превенције и заштите од пожара;	Кроз часове обраде ученици ће усвојити знање о смешама (течности, храна, земљиште, ваздух). Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање). Усвојиће знања о наелектрисавању предмета од различитих материјала. Електрична проводљивост – проводници и изолатори. Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству. Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају). Научиће који су запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале). Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања. Опасност и заштита од пожара.

ТЕМА 4: Прошлост Србије

По завршеној теми ученик ће бити у стању да:

- прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности;
- опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација;
- представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.);
- пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних);
- повеже резултате рада са уложеним трудом;
- сарађује са другима у групи на заједничким активностима;
- учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих

Ова наставна тема упућује ученике да разумеју и схвате живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота). Кроз часове обраде ученици ће усвојити знање о српској држави за време владарске породице Немањића – успон и слабљење (владари – Стефан Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота).

Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора). Усвојиће знање о настанку и развоју модерне српске државе (Први и Други српски устанак – узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота).

Упознаће Србију за време савременог доба (Први светски рат, настанак југословенске државе, Други светски рат, промена облика владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота).

Напомена (пројектна настава) : Приликом реализације наставног плана, код ученика ће се радити на развијању међупредметних компетенција, и то Приликом реализације наставног плана, код ученика ће се радити на развијању међупредметних компетенција.

У раду предност имају истраживачке активности засноване на чулном сазнању, стечене практиковањем кроз експерименте у осмишљеној образовној активности, као и у свакодневном животу. Активним методама стварањем, описивањем, праћењем и бележењем ученици израђују мини пројекте и представљају своје резултате рада. Поједине часове реализовати као угледне, коришћењем интегративне методе поједине часове реализовати у корелацији са другим предметима- тематски дан и изводити наставу у природи. Настава се изводи кроз фронтални, индивидуални и групни облик рада. Оцењивање је бројчано и то најмање 4 пута у току једног полугодишта. Оцењује се активност ученика, усмено излагање, активност током рада у групи, уредност у раду, израда домаћих задатака. Ученицима који наставу прате по ИОП-у, прилагодити њиховим способностима и активно их укључивати у све хуманитарне акције везане за концепт одрживог развоја природе. Ученици могу присуствовати или узети учешће у организацији „Школског фестивала науке“ и посетити „Фестивал науке“ у Београду. Својим мини пројектима ученици узимају учешћа на школској манифестацији „Зеленишијада“. У току школске године организовати стручне излете и једнодневну екскурзију, у циљу повезивања теоријског и практичног знања

ЛИКОВНА КУЛТУРА	
Циљ: Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.	
Исходи	Начин остваривања
ТЕМА 1: КОМПОЗИЦИЈА	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: - зна шта је композиција у ликовној уметности; - уочи, препозна и именује различите ликовне елементе на уметничком делу и у свакодневном животу; - користи и примени различите ликовне технике и материјале приликом стварања ликовне композиције; - развије креативност кроз размишљање о комбиновању и правилном распореду ликовних елемената; - користи линију као основни ликовни елемент; - уочи и препозна различите линије на предметима и објектима из непосредне околине; - уочи и разликује линију хоризонта и линију додира две површине; - комбиновањем различитих линија и различитим материјалима и техникама ствара ликовно дело; - користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад; - увиди карактеристике и могућности различитих ликовних материјала; - схвати значај квалитетног одабира ликовне технике ради решавања ликовног задатка; - примени стечена знања о линији и ликовној техници зграфито; - зна шта је облик и од којих елемената се састоји; - уочи и препозна контурну линију на облицима и предметима из непосредне	За реализацију ове теме предвиђено је 36 часова (14 обраде и 22 утврђивања). Кроз наставне области на часовима ученик примењује композицију у свом раду, водећи рачуна о њеним основним елементима (облик, линија, боја, текстура и светлина), користећи различите ликовне технике и материјале. На тај начин приказује правилан распоред ликовних елемената и креативност. Ученик има могућност да на часу експериментира, да комбинује и користи линију као основни ликовни елемент на предметима и објектима из непосредне околине. Примена знања о композицији је постепена, где се креће од једноставнијих облика ка сложенијим у зависности од своје маштовитости, креативности и способности да користе различите ликовне технике и материјале. Ученици користе ликовну технику зграфито, знају из којих елемената се састоји и како да примене на свом раду. Посматрањем уметничких дела користе визуелне информације као подстицај за свој стваралачки рад. На конкретним примерима разликују природне и вештачке облике у непосредној околини, као и извор светлости, сопствену и бачену сенку. У својим радовима примењују

околине;

- уочи и разликује природне и вештачке облике у непосредној околини;
- разликује дводимензионалне и тродимензионалне облике;
- уочава симетрију и асиметрију облика;
- развија креативност и осећај за лепо;
- уочи и препозна текстуру на облицима и предметима из непосредне околине;
- уочи и разликује природне и вештачке материјале и њихове карактеристике;
- околине;
- користи текстуру применом различитих техника када жели да представи изглед предмета, стварно дело;
- уочи извор светлости;
- уочи и препозна сопствену и бачену сенку;
- препозна скалу светлине на уметничком делу;
- уочи и примени различите начине сенчења да би приказао заобљеност, испупченост, удубљеност облика;
- уочи и разликује контраст на уметничким делима;
- уочи јачину извора светлости и његов утицај на јачину контраста;
- увиди да употребом светлости, сенке, контраста уметници показују расположење и осећања на слици;
- уочи и разликује основне (примарне), изведене (секундарне) и терцијалне боје и како оне настају;
- уочи и разликује хроматске, боје сунчевог спектра и ахроматске боје (црна, бела и нијансе сиве);
- увиди да се употребом ахроматских боја хроматске боје могу посветлети, односно потамнети;
- разуме значај боје у приказивању сопственог доживљаја уметника;
- уочи и разликује топле и хладне боје;
- разуме појмове хоризонталне, вертикалне и дијагоналне композиције на ликовним делима;
- препозна шта доприноси стварању јединства на ликовном раду;

да оно што је ближе то је у први план и крупније, а у задњем плану су најмањи јер их тако видимо у природи и окружењу. Могу прво да креирају једноставну композицију распоређујући на папиру правилне и неправилне облике према замишљеној линији хоризонталној, вертикалној или дијагоналној. Код хоризонталне замишљене линије елементи се могу распоредити другачије, где се постепено задају сложенији задаци где ученик размишљањем сам планира распоред елемената како би ефикасно изразио своју замисао. Могу да експериментишу додајући једној боји другу боју/боје да би је посветлили или потамнели.

До краја разреда у својим радовима испробавају све традиционалне технике које нису користили у претходним разредима, а користе и материјал за рециклажу. Ученици исказују своје знање о озбиљности загађења планета пластиком и прављењем плаката скренуће пажњу одраслима за избегавање употребе пластичних амбалажа.

- препозна примере уметничког рециклирања; - разуме значење појма доминанта;	
ТЕМА 2: СПОРАЗУМЕВАЊЕ	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: - разуме значај визуелног споразумевања путем кога се преносе поруке, информације, знања; - препозна различите начине визуелног споразумевања у природи и непосредном окружењу; - користи различите видове визуелног споразумевања; - препознаје и користи различите врсте знакова; - користи упрошћене цртеже на знаковима како би што брже пренео поруку; - уочи пиктограм као врсту сликовног писма на којем се упрошћеним сликовним знацима представљају целе реченице, догађаји или радње; - зна шта је симбол; - развије креативност кроз размишљање о ликовном представљању симбола; - зна шта је хералдика; - користи и примени стечена знања у изради грба; - уочи и препозна елементе из којих се плакат састоји;	За реализацију ове теме предвиђено је 12 часова (6 обраде и 6 утврђивања). Наставни садржаји се обрађују у корелацији са часовима Пророде и друштва. Ученици на основу добијених информација препознају симболе, грб Србије и значење истих. Читају знаке упозорења (општа опасност, високи напон, отров, опасност од пожара, клизав терен, ломљиво), забране (забрањено фотографисање, забрањен прилаз, забрањено коришћење мобилних телефона, забрањено увођење кућних љубимаца) и обавештења (школа, излаз, место у превозу резервисано за инвалиде или труднице, стаза за бицикле, дечје игралиште). Ученици на основу добијених информација уочавају да је могуће споразумевање сликом. Слику користе у свом ликовном раду за изражавање емоција, маште, позитивних порука, доживљаја. Приликом израде плаката ученици приказују своје знање о свакодневном животу у Средњем веку, шта мисле о брзој храни, како доживљавају пролеће, како би себе представили вршњацима са другог континента.
ТЕМА 3: НАСЛЕЂЕ	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: - индивидуално изради ликовни рад и примени стечена знања о јединству и доминанти; - развија еколошку свест о потреби упознавања, вредновања и чувања споменика културе;	За реализацију ове теме предвиђено је 16 часова (5 обраде и 11 утврђивања). Часови ове наставе теме који се односе на споменике природе и споменике културе остварују се у корелацији са предметом Природа и друштво. На часовима ученици

- препозна и именује одређене споменике природе Србије; - стечена знања о споменицима природе у Србији примени креирањем мултимедијалне презентације; - развије креативност кроз размишљање о комбиновању и изради дигиталне збирке фотографија споменика Србије; - зна шта су споменици културе; - уочи, препозна и именује споменике културе у Србији; - уочи на Гугл мапама, препозна на фотографијама и именује тврђаве у нашој земљи; - зна шта је фреска; - уочи шта се налази у првом, другом и трећем плану композиције уметничког дела; - развија свест о потреби упознавања, вредновања и чувања тековина нашег наслеђа; - препознаје живот и дело најпознатијих српских уметника; - схвата значај посете музејима и другим установама од културног значаја; - стечена знања о животу и делима српских уметника примени креирањем мултимедијалне презентације;	примењују своје знање прављењем плаката и дигиталне збирке фотографија најлепших предела у земљи и најзначајних споменика. Збирка садржи споменике природе и културе у Србији, археолошке локалитете, замкове и утврђења, манастире и музеје. Ученици могу да претерају интернет на часу, према смерницама које даје наставник или код куће, у присуству одраслих. Потребно је да сазнају нешто више о одабраним уметницима (када су живели, како су изгледали, по чему су познати, где се чувају њихова најпознатија дела) и на основу тога креирају мултимедијалу презентацију. Посматрањем уметничких дела подстиче се способност илустровања појмова који се објашњавају, а користе се као подстицај (мотивација) за стваралачки рад. Наставник прави избор уметника и уметничких дела руководећи се значајем дела и садржајем рада који одговара узрасту ученика.
ТЕМА 4: СЦЕНА	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: - зна шта је сцена; - зна шта значи сценска уметност; - препознаје и именује елементе сценографије; - зна ко је сценограф и која је његова улога; - уочава и схвата значај осветљења; - зна која је улога дизајнера светла; - уочава и схвата улогу специјалних ефеката на филму и позоришној представи; - зна чему служе маске; - познаје и користи технику папирмаше; - зна шта је костим;	За реализацију ове теме предвиђено је 8 часова (3 обрада и 5 утврђивања). На основу објашњења ученик зна да је сцена простор где се одржавају представе, концерти, снимају филмови и ТВ програм, као и значење сценске уметности. Ученици уочавају да се сценографија креира тимски, уз сарадњу сценографа, дизајнера светла, костимографа, уметника. На одабраним делима из књижевности корелација са Српским језиком, ученици примењују знање тако што именују елементе сценографије и начин писања. Практични рад ученика се планира као пројекат или

радионица, а обухвата поделу улога, организовање сцене, израду маски и костима, извођење позоришне представе и критички осврт.

НАПОМЕНА: Задаци на часовима обједињују активности ученика, развијање креативних идеја, организацију композиције и истраживање изражајних могућности материјала и техника. Посматрање и репродукција уметничких дела користи се као пример за изношење идеја и подстицање креативности ученика. Рад се организује кроз фронтални, индивидуални, рад у пару, а велики значај се придаје тимском раду. Наставни садржаји се остварују са корелацијом предмета Природа и друштво, Српски језик, Народна традиција, Музичка култура. Повезати ликовну уметност са искуствима из других области (етно, споменици, обичаји, одевање, музика).

У оквиру наставног процеса развијају се компетенције: Естетска компетенција (самопроцена радова и критичко вредновање уметничких дела), Комуникација (уважавање саговорника, изражавање својих ставова, мишљења, осећања), Дигитална компетенција (истраживање путем инетрнета, израда дигиталне збирке), Сарадња (тимски рад, стварање и израда плаката, сценографије, костима, маски, извођење позоришне представе).

Активности наставника у наставном процесу: објашњава нове технике и поступак рада, усмерава и подстиче ученике при раду, помаже при избору средстава и материјала, показује уметничка дела и кроз разговор помаже ученицима да схвате њихову вредност, показује начин безбедног коришћења интернета.

Активности ученика: посматрају, проналазе, уочавају и опажају облике, величине, положај облика у природи, на основу знања о бојама откривају и изводе нове боје, примењују стечено знање поступно од једноставних ка сложенијим.

Естетском анализом на крају сваког часа или наставне целине (изложбом радова, анализом) ученици стално уче и подстичу се на рад, социјализацију. Оцењивање је бројчано и јавно, свака оцена се образлаже. Ученик се оцењује четири пута у току полугодишта. Оцењује се рад, активност, залагање на часу, уредност...

Ученици учествују са својим ликовним радовима на свим манифестацијама, ликовним колонијама за које су заинтересовани, како у земљи тако и у иностранству. Планиране су организоване посете изложбама, галеријама и музејима.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Исходи	Начин остваривања
ТЕМА 1: ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; - примени изражајне музичке елементе; - коментарише своје и туђе извођење музике; - самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације; - учествује у школским приредбама и манифестацијама	Уз поштовање музичког бонтона ученик пева једноставне народне и уметничке композиције (пева песме различитог садржаја и карактера по слуху, пева и свира песме из нотног текста; - Уз задану мелодију изражава се покретом - изводи музичке игре (дидактичке); - изводи једноставне композиције на бар једном инструменту; - свира песме по слуху на дечјим инструментима и/или на другим инструментима; - музицира у групи уважавајући различите улоге чланова групе; - учествује у инструменталној пратњи; - изводи разноврсни музички репертоар певањем/свирањем, покретом, индивидуално и у групи, развијајући тимски дух; - примењује стечено знање о динамици (крешендо, декрешендо), темпу (<i>Andante</i>, <i>Moderato</i>, <i>Allegro</i>), боји (различити гласови и инструменти), трајању (цела нота и пауза; нота четвртине са тачком), о савладаности тонске висине и солмизације у обиму <i>це1-це2</i>, о <i>Це-дур</i> лествици, репетицији, прима и секунда волти; - активно учествује у музичком животу школе и заједнице
ТЕМА 2: СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	
- опише своја осећања у вези са слушањем музике; - препознаје народну и уметничку музику; - опише улогу музике у медијима; - разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; - повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; - уочи контраст и понављање у музичком делу;	У овој наставној теми ученик примењује стећено знање кроз описивање осећања везаним за слушане композиције различитог карактера; Препознаје основне елементе музичке писмености; именује основне музичке изражајне елементе; именује извођачки састав; именује српски музички фолклор; Описује и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената као и структуру одређеног жанра изводи разноврсни музички репертоар певањем/свирањем, покретом, индивидуално и у групи, развијајући тимски дух;

-поштује договорена правила понашања при слушању музике; -коментарише своје и туђе извођење музике; - осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; - осмисли музички одговор на музичко питање; - осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; - примени изражајне музичке елементе; - пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; - уочи контраст и понављање у музичком делу; - повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; - разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; - опише улогу музике у медијима; - препознаје народну и уметничку музику; - опише своја осећања у вези са слушањем музике;	Даје одговоре на питања о елементима музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика) о вокалној и инструменталној музици. Негује и примењује музички бонтон, говори на тему музика у служби других медија.
ТЕМА 3: МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	
- осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; - осмисли музички одговор на музичко питање; - осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; - изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; -учествује у школским приредбама и	Ученик осмишљава једноставну кореографију (развијање тимског и стваралачког рада) - направи музички инструмент користећи предмете из окружењу (развијање маштовитости и креативности (корелација са предметом Ликовна култура)) -Стварање једноставне ритмичке и мелодијске пратње мање музичке целине на основу понуђених модела, осмисли покрет уз музику -Ради музичке допуљалке, музичке импровизације, даје одговоре на музичка питања ствара пратеће мелодијско-ритмичке деонице на музичким инструментима;

манифестацијама	На изабраним мелодија примереним узрасту ученика компоноваће мелодије на задани текст Пројектна настава се остварије реализацијом пројекта и тимским радом ученика и то корелацијом са предметом Српски језик стварање музичке импровизације и мелодије за тест или песму. Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономотопеје и илустрације на одабрани литерарни текст. Тема пројекта се састоји од подтема које ученици могу да реализују у тиму, тандему или појединачно.
НАПОМЕНА: процес учења наставе Музичке културе базира се на избору најупечатљивих музичких примера (за слушање и извођење, који активирају свесну активност и фокусирају пажњу ученика и иницирају процес мишљења кроз креирање музичког доживљаја. Активности ученика су говор у ритму, певање свирање, покрет уз музику слушање музике и музичко стваралаштво. Активности наставника: планира, објашњава, упућује, подстиче, демонстрира Настава се углавном организује у згрупном раду или у пару јер се тако најбоље важбају. Настава се организује у корелацији са предметима Српски језик, Ликовна култура, Физичко васпитање и Народна традиција. Код ученика се развија тимски дух. Негује и примењује музички бонтон. Пројектна настава се остварије реализацијом пројекта и тимским радом ученика и то корелацијом са предметом Српски језик стварање музичке импровизације и мелодије за тест или песму. Активности које су везане за угледне часове тематске дане, школске манифестације омогућују да ученици активно учествују у музичком животу школе и заједнице. Код ученика се развија комуникација, естетичка компетенција, компетенција за учење, сарадња, одговоран однос према здрављу, дигитална компетенција. Ученици се оцењују четири пута у току полугодишта. Оценом се стално прати њихов рад, труд, активност на часовима и осталим облицима наставе везаним за наставни предмет	

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљеви и задаци: физичког васпитања јесте да разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и

специфичним условима живота и рада. Задаци наставе физичког васпитања јесу: - подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела; - стицање, развијање и усавршавање моторичких способности; - стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање ради разумевања значаја; - формирање морално-вољних квалитета личности; - оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада; - стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине.	
Исходи	Начин остваривања
ТЕМА 1: АТЛЕТИКА 22 часа (10+12)	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – разликује правилно држање од неправилног држања тела; – успоставља правилно држање тела; – правилно дише током вежбања; – поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; – поштује мере безбедности током вежбања; – поштује правила игре; – повезује ходање и трчање с позитивним утицајем на здравље; – препознаје лепоту покрета у вежбању; – придржава се правила вежбања; – вреднује успех у вежбању.	Стечена знања о кретним активностима проширивати кроз различите вежбе обликовања (од општих ка самосталним вежбама). Моторичку снагу кроз трчање (различите дужине, подељене на деонице од 10 метара), различитог темпа са различитим задацима, као и скакањем и прескакањем преко препрека, кратке и дуге вијаче, у дубину. Вежбе снаге и издржљивости кроз скокове у дубину, у вис и у даљ, али и бацање лоптица у различите циљеве. Вежбе обликовања демонстрирати ученицима и усмеравати на самостално извођење истих. Рад изводити у групном раду са различитим задацима прилигађени узрасту ученика. Упућивати их на самостално извођење вежби али и на рад код куће. Кретне активности које ће ученици изводити су ходање, трчање, скакање, прескакање, скакање удаљ и увис. Погодно је ове вежбе изводити на почетку школске године, у јесењем периоду.
ТЕМА 2: Спортска гимнастика 33 часа(20 +13)	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: -правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена	За рад ће се користити струњаче, ниска греда, одскачна даска, ђачке клупе, столице и сл.

кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – разликује правилно држање од неправилног држања тела; – успоставља правилно држање тела; – правилно дише током вежбања; – поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; – поштује мере безбедности током вежбања; – поштује правила игре; – придржава се правила вежбања; – вреднује успех у вежбању.	Ову наставну тему је погодно изводити у зимском периоду. За загревање тела за физичке активности, радити вежбе обликовања са акцентом на поједине мишиће тела који ће бити посебно ангажовани за одређену вежбу на часу. Обучавање за колутање напред и назад, користити ученике који те вежбе знају да изводе, као и став на лопатицама, свећу, малу вагу и став о шакама. Обавезни су састави на тлу и ниској греди. Извођење ће се вршити саскоцима, суножним одскоцима, прескоцима, дечјим поскоци на греди, и тиме ће се увежбавати одржавање равнотеже и правилно држање тела. Одскочну даску користити за учење наскока и одскока и правилног доскока на обе ноге. Организовати различите такмичарске игре са задацима.
ТЕМА 3: ОСНОВЕ ТИМСКИХ, СПОРТСКИХ И ЕЛЕМЕНТАРНИХ ИГАРА 37 часова (20+17)	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; – поштује мере безбедности током вежбања; – поштује правила игре; примени правила игре – прихвата победу и пораз као саставне делове игре и такмичења; -навија и бодри учеснике у игри на начин који никог не вређа – придржава се правила вежбања; правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима	На школском вежбалишту – спортком терену обучавати и вежбати тимске игре користећи се одговарајућом лоптом (за рукомет и фудбал). Сваки час захтева да се ученици адекватно загреју вежбама обликовања за одређену кретну активност. Вежбе прилагодити загревању одговарајућих мишића тела. Вежбати основне ставове у месту и кретању: напред, назад, лево, десно, цик-цак, са положајем руку карактеристичним за поједине игре. Рукомет: држање лопте са две руке и замахом на горе. У висини рамена одвајање лопте на једној шасти. Вежбати додавање и хватање лопте у пару, једном руком у месту. Фудбал- „мали фудбал“: додавање и примање лопте. Вежбати дупли пас и додавање и примање лопте у кретању. Вежбати шут на гол унутрашњим делом стопала. Организовати одељењска такмичења.

– вреднује успех у вежбању одржава равнотежу у различитим кретањима	
ТЕМА 4: ПЛЕС И РИТМИКА 11 часова (7+4)	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: -примењује једноставне, двоставне општеприпремне вежбе обликовања; – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – успоставља правилно држање тела; – правилно дише током вежбања; – изводи кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; – изводи децји и народни плес; – поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; – препознаје лепоту покрета у вежбању; – вреднује успех у вежбању.	Вежбати еластично, меко ходање и трчање. Радити вежбе за обликовање тупа: претклон, заклон, отклон. Вежбати окрете за 90 и 180 степени са покретима руку. Изводити скокове: маказице и мачји скок. Вежбати ритмички састав лоптом и плесове. Ову тему изводити у корелацији са музичком културом, народном традицијом, интерактивним методама (размена искустава и сарадничко учење). Уз одговарајућу музику изводити кретне активности, самостално и на основу демонстрације учитеља. Комбиновати учене покрете. Учење корака за народну песму извршити уз помоћ ученика који иду на фолклор и већ познају учене кораке.
ТЕМА 5: ПОЛИГОНИ 5 часова (0+5)	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: – примењује једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – успоставља правилно држање тела; – правилно дише током вежбања; – поштује правила понашања у и на просторима за вежбање;	Формирати полигоне у складу са реализованим моторичким садржајима. То могу бити полигони за различито кретање по справама. По могућству организовати одељењска такмичења

- поштује правила игре;
- вреднује успех у вежбању.

Напомена: Култура вежбања и играња, као и здравствена култура, заступљени су на свим часовима. Ученици ће се оцењивати најмање 4 пута у току једног поугодишта. Оцењује се ангажовање, исправно коришћење реквизита, правилно извођење вежби и игара, усвојеност моторичких способности, здравствено–хигијенских навика, спретности, однос према раду. Извршити физичко мерење ученика на почетку и на крају школске године.

Спечифична активност наставе физичког васпитања што се свака наставна јединица започиње кроз обавезно извођење вежби обликовања (десет вежби по 10 понављања). Сваки час се завршава једноставним елементарним или дечјим играма које служе за смиривање главних активности („Иде маца око тебе“, „Коларићу Панићу“ и сл). Настава физичког васпитања се одвија на школском вежбалишту у јесењем и пролећном периоду а током зиме у учионици. Наставна средства су прилагођена условима које поседује школа: стазе за трчање и ходање око вежбалишта- терена за фудбал и одбојку, мини травнати терени, справе на школском игралишту (тобоган, пењалице, греде, љуљашке, дрвени пањчићи), струњаче, чуњеви, лопте (одбојкашка, кошаркашка), вијаче, палице, обручи, крпењаче, столови, предмети различитих облика и тежине, школске клупе и столице, греде, креда, модел метра, лоптице, ластиш, ниска греда, кутије, мање гајбе, штоперица, конопац за надрвљачење, медицинке, музички плејер.

Одговарајући спортска опрема за ученике (патике, тренерке, мајице) допринеће правилном и сигурнијем извођењу програмских захтева – вежби. Користити старије и спретније ученике за демонстрацију појединих кретних активности (вежбе на тлу и справама, ритмичке игре и народни плесови).

Програм наставе физичког васпитања се остварује на часовима редовне наставе, али и кроз ванчасовне и ваннаставне активности и предвиђа:

- упућивање ученика на самостално вежбање код куће;
- корективно-педагошки рад;
- излети (настава у природи, једнодневни излети, мини шетње у непосредној околини);
- кросеви (јесењи и пролећни);
- такмичења (школска и ван школска);
- дани спорта (приликом обележавања важних датума у школи);
- слободне активности.

ДИГИТАЛНИ СВЕТ

Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу

дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

Начин остваривања

ТЕМА 1: ДИГИТАЛНО ДРУШТВО

- промени величину и боју текста, подебља га, искоси и подвуче у програму за обраду текста;
- исече, копира и налепи исечени/копирани текст на одговарајуће место у програму за обраду текста;
- уметне слику у текст, дода јој оквир и позиционира је на жељени начин у односу на текст у програму за обраду текста;
- активно учествује у наставном пројекту чији продукт представља граматички коректан текстуални документ намењен познатој публици који садржи слике са текстуалним објашњењима и информације које су пронађене на интернету;
- сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка;
- вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности из свог задужења;
- утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгоритма који садржи понављање и гранање;

За реализацију ове теме неопходно је 20 часова и то 7 часова за форматирање текста а 13 часова су предвиђени за рад на пројектним задацима. Наставник нове технике форматирања текста предстаља ученицима кроз одговарајући контекст, користећи примере из ученицима блиских (дигиталних) уџбеника.

Подебљан текст: Наставник проналази лекције у уџбеницима које садрже подебљан текст и демонстрира технику подебљавања текста, након чега заједно са ученицима ради на одабраном тексту.

Искошен текст: Наставник представља ученицима текст који садржи делове исписане у курсиву. Демонстрира технику искошавања текста на раније припремљеном документу који садржи дијалог ликова наводећи да текст који представља управни говор треба да буде наглашен искошеним текстом.

Подвучен текст: Ученици добијају налог да отворе документ у коме се налазе реченице у којима је потребно да одреде главне реченичне чланове (субјекат, предикат) користећи познату нотификацију – субјекат се подвлачи једном, а предикат са две црте. Наставник демонстрира технику подвлачења текста представљајући различите линије којима је могуће подвући текст.

Обојен текст: Наставник демонстрира како се тексту мења боја. Ученици добијају налог да отворе документ у коме је потребно идентификовати врсте речи бојећи их одређеном бојом (именице – црвеном, глаголи – зеленом, итд.).

Слика у тексту: Наставник демонстрира уметање раније припремљене слике у текстуални документ. Показује ученицима како се одређује положај слике у односу на текст (поравнато са текстом или са преламањем текста: квадратно,

– уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму који садржи понављање и гранање;	збијено, кроз, врх и дно, иза текста, испред текста). Ученици провежбавају приказане технике у датотеци коју је наставник за њих припремио и чувају текст у који су уметнули одговарајуће слике. Пројектни задатак од ученика захтева бројне активности, међу којима су: самостално проналажење информација претраживањем интернета; способност решавања проблема; самостално учење; рад у групи, сарадњу; критички однос према властитом и туђем раду; доношење одлука; аргументовање; усвајање другачијих, нових начина рада; планирање; поштовање рокова и преузимање одговорности. Циљ рада на пројектним задацима је да ученици у пару или мањој (хетерогеној) групи креирају дигитални текстуални документ у коме ће на технички и језички адекватан начин приказати податке о одређеној теми до којих су дошли на основу претраге на интернету. При планирању наставник треба да дефинише тип пројекта, да одреди његов циљ, очекиване исходе, област којом се бави пројекат и повезаност са наставним предметима, његове садржаје, активности ученика, потребна средства, динамику рада по фазама и све што је потребно за успешно спровођење пројектне наставе. Наставник осмишљава бар пет различитих тема пројектних задатака које су повезане са градивом које ученици уче, а које су погодне за додатно истраживање и продубљивање знања (нпр. Биљке/животиње мога краја; Историјски догађај у мом крају; Знаменита личност мога краја; Одговорно коришћење воде у мом домаћинству; Одговорно одлагање отпада у мом домаћинству). Важан исход реализације пројекта јесте оспособљавање ученика да добијене продукте учине видљивим и представе их другима путем представе, изложбе, кратког филма, текст у новинама, наступ на локалној телевизији, представљање за родитеље...
ТЕМА 2: БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	
– активно учествује у наставном пројекту којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета;	За тему је планирано 6 часова. Ученици настављају пројектни приступ настави и учењу припремајући и организујући школски догађај за ученике млађих разреда којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета. Радећи у мањим (хетерогеним) групама, ученици

	креирају текстуалне документе који садрже слике примењујући научене технике рада са текстом и сликама. Почетак рада представља презентовање пројектне идеје – шта ће садржати документ који припремају и на који начин ће он допринети безбедности деце на интернету. По потреби, наставник благо усмерава ученике и пружа тражену помоћ. По завршетку рада на изради докумената, ученици у сарадњи са наставником организују сусрет са млађим ђацима на коме им представљају резултате свог рада. Наставник обезбеђује да се материјали које су ученици креирали и представили нађу на школском веб-сајту. Постављени материјали треба да буду слободни за преузимање и коришћење.
ТЕМА 3: АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	
– креира програм у визуелном програмском језику на основу датог једноставног алгорита који садржи понављање и гранање; – примени блокове аритметичких оператора при креирању програма у визуелном програмском језику; – предвиди садржај променљиве на основу интеракције корисника са програмом (нпр. блок <i>Питај и чекај</i> и блок <i>Одговор</i>) у датом једноставном програму; – креира програм у коме остварује интеракцију са корисником, користећи променљиве, уз помоћ наставника.	За ову тему предвиђено је 10 часова. Наставник омогућава ученицима да у специфичним окружењима за блоковско програмирање (попут code.org или replit.org) решавају једноставне проблеме чије решавање захтева понављање (програмске циклусе) и гранање. Пожељно је да без формалног увођења појма <i>променљива</i> и без инсистирања на дефиницијама, наставник представља ученицима једноставне програме који садрже променљиве. – На самом почетку то треба да буду линијски програми који садрже блок <i>Питај и чекај</i> и блок <i>Одговор</i>, такви да је, на основу интеракције са програмом ученицима лако да предвиде садржај променљиве <i>Одговор</i> (нпр. програм који поставља кориснику неколико питања; програм који кориснику поставља питање <i>Како се зовеш?</i>, а онда му враћа одговарајућу поруку у којој наводи унето име). Наставник треба да омогући ученицима да провере тачност свог предвиђања тако што ће им учинити садржај променљиве видљивим; Следећи корак треба да буде представљање програма који садрже променљиву и понављање (програмски циклус) (нпр. програм који од корисника тражи унос броја који ће одредити број понављања неке акције попут исцртавања кратке линије, квадрата и сл.); У наредном кораку наставник треба да представи програме који садрже гранање

	које зависи од интеракције са корисником (нпр. програм који захтева унос одговора на питање на основу кога ће вратити или поруку <i>Твој одговор је тачан</i> или поруку <i>Твој одговор није тачан</i>). Наставник треба да помогне ученицима да креирају програме у којима се остварује интеракција са корисником коришћењем блокова <i>Питај</i> и <i>чекај</i> и <i>Одговор</i>.
НАПОМЕНА:	
Напомена: Часове одржавати у кабинету за информатику и рачунарство, а ученике организовати тако да по два ученика раде на једном компјутеру. Праћење и вредновање ученика вршити кроз: - самопроцену - (Шта сам постигао?) - вршњачку процену - (Пошто раде у пару имају могућност допуњавања, стварања и исправљања.) - отворена питања - већ знам - желим да научим - научио/ла сам Пројекте реализовати у пару или мањим групама како би вршњачко учење дошло до изражаја	

ВЕРСКА НАСТАВА	
Циљ: бити подстакнут да развија љубав према ближњима, природи и Богу; • развијати жељу и свест о важности бриге према ближњима и природи.	
Исходи	Начин остваривања
ТЕМА 1: Бог ствара свет и човека	
Ученик зна шта је Свето Писмо, како се дели, карактеристичне делове из истих. Детаљно репродукује знање о поретку стварања, потреби стварања и разлогу	Упознавање са садржајем програма и начином рада. Тема садржи 9 часова, 7 обрада, 1 утврђивање и 1 систематизација. Настава се реализује тако што се ученици упознају са Светим Писмом, како

постојања свега. Зна да је човек круна свега створеног, да он као икона Божија брине о природи и приноси је, а то га чини свештеником природе. Зна да света некада није било, али да, обзиром да је створен, постојаће вечно у заједници са Богом и човеком	изгледа из којих књига се састоји и о чему говори. Затим, уче о томе зашто, како и ко је створио свет..Све ово, поткрепити гледањем цртаног филма о стварању, а рађеном према библијском предању, затим читањем цитата из исте и приказом икона и фресака на пројектору из најочуванијих базилика и цркава у свету. Песма „Молитва“ Бранко Радичевић(песник се диви Божјем стварању и моли благослов...). За часове утврђивања користим игре, асоцијације и укрштенице са сајтова за вероучитеље прављене за ове намене.
ТЕМА 2: Бог нас воли	
Ученик разуме да Бог ствара природу и човека, јер жели да их воли и да буде са њима заједно, могућност да разуме да је човек у природној вези са свим оним што је Бог претходно створио, али да се разликује од свих створених бића; Разуме човек икона Божја (сличан Богу) зато што је створен као слободна личност и једини позван да буде домаћин света. Увиђа разлику између Бога и створене природе, да нас Бог безусловно воли и увек брине о нама, као и то да је спреман да опрости све само ако се човек покаје.Уочава да су Бог, људи и природа различити и подељени, а у исто време нераздвајни и уско везани	Тема садржи 6 часова, 3 обраде, 2 утврђивања и 1 систематизација. За ову тему користимо уџбеник, радну свеску, аудио и визуелна средства. Обрађујем и анализирам песму „Љубавна песма“, М. Данојлић (о маслачку и облачку). Учимо и важност постојања различитости и подељености, као и то да су Бог и створени свет нераздвајни. Све ово поткрепљујем Библијом. А за часове утврђивања користим игре. За крај теме, могућа је израда панорама са сваки даном посебно.
ТЕМА 3: Заједница Бога, света и човека	
Ученик зна значење речи весник, као и то да су о Божићу весници били анђели, пастири, мудраци. Певају песму „Анђели певају,, и говоре молитву Анђелу чувару. Зна важност љубави, пожртвовања и служења другоме; а у оквиру тога, детаље о Тајној вечери и праћа ногу апостолима од стране Христа. Ученици знају да образложе зашто би волели да се баве одређеним занимањем у каснијем периоду.	Тема садржи 7 часова, 3 обраде, 2 утврђивања, 1 вежба и 1 систематизација. За реализацију теме користим уџбеник, Библију, житије о Св. Сави, цртани на пројектору, слике цркава и манастира. Упознати ученике ко су весници и шта је била њихова улога. Говорити о јављању анђела Јосифу и причу поткрепити цитатом из Библије. Наводи ти: - сусрет Богородице и Јелисавете; -Јављање анђела пастирима; - Јављање анђела мудрацима;

	- Анђео јавља Јосифу да склони породицу у Египат; Записати молитву Анђелу чувару;, научити текст и исти певати. Могуће корелације о Божићу. Утврђујемо стечена знања о Св. Сави и проширујемо новим, а онда гледамо цркве које су зидали Немањићи и говоримо о њиховом историјату. Као пример послушања и служења наводим управо њих . На ту тему ученици пишу саставе и дискутују о њима понаособ.
ТЕМА 4: Литургија- преображени свет	
Ученик зна детаље о Лазаревом васкрсењу; ко га је и на који начин васкрсао, зашто баш четвртог дана. Ученик говори детаље о Христовом васкрсењу. Зна да је након тога свака Литургија преображај света – она је саборна молитва за спасење човека и света.	Тема садржи 7 часова, 4 обраде, 1 утврђивање, 1 вежбе и 1 систематизација. Ова тема се обрађује кроз различите приче: - „ Три дрвета“(ова прича је и Божићна и Васкршња) -Песма“Како настаје хлеб“ Лидија Поповић -Твар у Литургији – тамјан, уље, восак, вода, врба, бадњак,јаје, жито, грожђе. -Прича о удовичиној лепоти Библијско васкрсење Лазара, уз приказ икона и цртаног филма -Казивање о женама мирносицама на Христовом гробу („Зашто тражите живог међу мртвима“) -Васкршња прича „ И жовотиње“ Зинаида Хипијус Важност освећења природе и разговор о човеку као њеном приносиоцу и свештенику. Корелације и радионице и тематски дани о Васкрсу, су погодни за реализацију ове теме.
ТЕМА 5: Човек и природа	
Ученик зна да природа зависи од човекове љубави и тога да ли је приноси Богу. Зна да на тај начин он уздиже и себе и природу, а освећењем се обесмђују. Зна како се представља стварање света у православној иконографији и колико је оно важно у човековом разумевању вере, јер „Као што је књига за писмене, тако је икона за неписмене,,...	Тема садржи 7 часова, 4 обраде, 2 утврђивања и 1 систематизација. За реализацију теме користити уџбеник, приручник, Библију, радну свеску, пројектор за приказивање снимака и икона. Обрадити и утврдити стварање света у православној иконографији. Правити разлику између иконе и фреске посматрањем истих на пројектору. Могућа садња цвећа или другог биља кроз корелацију са светом око нас за крај шк.год. као потврда свега оног што смо научили у току трћег разреда.